

קובץ

האור לחיים

שנה שלישית

מאמרים ושיחות

מרן ראש הישיבה

הגאון הרב ראובן אלבז שליט"א

פרשת ואתחנן תש"פ
(שבת נחמו)

זמני השבת

ר"ת	צאת השבת	הדלקת נרות	י-ם
21:05	20:11	19:21	י-ם
21:02	20:09	19:19	ת"א
21:05	20:12	19:22	חיפה
21:02	20:09	19:19	ב"ש

* לנוהגים 40 דק': 19:01

הזמנים עפ"י לוח המאור בהוצאת מוסדות "אור החיים"

להארות או הערות, ניתן לפנות
orhachaim4@gmail.com

דיסקים של שיעורי הרב ניתן להשיג
במשרדי אור החיים - 02-5000455

בס"ד ניתן לשמוע את השיעורים בשידור חי
בימים שלישי וחמישי בין השעות 21:00-22:00
קול הדף - 02-6400000
orhachaim.co.il

המעוניינים לסייע בהדפסת החוברת לשם זיכוי הרבים,
או להקדיש את העלון לרפואה, להצלחה, או לעילוי נשמה וכדו',

יוכלו לפנות באמצעות מייל:

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: **02-5000455** **058-321-3565**

052-7129793

יוצא לאור ע"י "מכון אור החיים"
רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים

תוכן עניינים

פרשת ואתחנן תש"פ

חלק מהמאמרים נלקטו מתוך הספר "משכני אחריו" - חומש דברים

1 סגולה נפלאה שה' ימלא בקשתנו

פניני אור החיים הקדוש:

5 ארבע אמות בארץ ישראל

פרשה למעשה:

7 מוכן למסור את נפשו למען ישראל

11 כוחה של "קריאת שמע"

14 שיהא שם שמים מתאהב על ידך

נחמו נחמו עמי:

17 נחמה מכוח האבלות

חנוך לנער:

21 חנוך לנער - על פי דרכו

סגולה נפלאה שה' ימלא בקשתנו

אומר רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בשם רבו רבי חיים מבריסק זצ"ל, בשם רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, שאף הוא היה רבה של בריסק:

במדרש (תנחומא ואתחנן יד) מובא, שמושה רבנו אמר לקב"ה: "כתבת בתורתך ואמרת (שמות כא, ה): 'אם אָמַר יֵאמֹר הָעֶבֶד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנָי, וְאֲנִי אֶהְבֵּתִי אוֹתְךָ וְתוֹרַתְךָ וּבְנִיךָ, וְלֹא אֶצַּא חוֹפְשִׁי".

יש דין בתורה, שאדם שגנב ואין לו לשלם לבעלים את הגנבה, בית דין מוכרים אותו להיות 'עבד עברי'.

אין מוכרים אותו לכל אדם, אלא רק למי שהוא ירא שמים ובעל מידות, ויודע לנהוג בעבדו כראוי, מספק לו

רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הַגָּה (דברים ג, כו).

משה רבנו התפלל לפני הקב"ה תקט"ו [חמש מאות וחמש עשרה] תפילות, כמניין "ואתחנן", כדי שיכניסו לארץ ישראל, אך בתפילה החמש מאות ושש-עשרה עצרו הקב"ה וגזר עליו שלא ימשיך להתפלל.

לכאורה יפלא, מדוע עצר הקב"ה את משה ומנע ממנו להמשיך להתפלל לפניו?

עוד יש לדקדק בדברי ה' אל משה

- "אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה", מהו הדיבור שדיבר משה קודם לכן, שעצרו הקב"ה מלהמשיך ולאומרו שוב?

"אדם שיש לו בקשה"

כלשהו מבורא עולם

- ישועה, פרנסה,

רפואה, יאמר לפני

ה'..."

לא אצא חפשיי."

לפי זה יש לבאר את מאמר המדרש על משה רבנו.

אמר משה לקב"ה: הרי אני עבד ה', כפי שאתה העדת בי (במדבר יב, ז): "לא כן עבדתי מִשֶׁה בְּכָל בֵּיתִי נְאֻמֵּן הוּא". כעבד, "אהבתי את אדני" - את הקדוש ברוך הוא; "את אשתי" - זו התורה, המשולה לכלה (שמות רבה מא, ה); "ואת בני" - אלו בני ישראל, שהם כבניו של משה - שהרי אמרו חז"ל (סנהדרין יט ע"ב), "כל המלמד את בן חברו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו".

"לא אצא חפשיי" - ברצוני להיות עבד עולם לה', ולזכות להיכנס יחד עם בני ישראל לארץ ישראל.

אולם כבר נגזרה גזרה על משה שלא יכנס לארץ ישראל, ומה יעשה הקב"ה כנגד טענתו של משה?

אלא, כאמור, כדי שהעבד יהפוך לעבד עולם - לא די באמידה אחת של העבד אלא "עד שיאמר וישנה". על כן אמר

כל צרכיו, ואינו מתעמר בו.

תקופת העבדות של עבד עברי קצובה - שש שנים, לאחריו הוא יוצא לחופשי.

אך יש מצב שהעבד אומר לאדון כי טוב לו אצלו, הוא מעדיף להישאר עבד, ולא לצאת לחופשי: "אֶהְבֹּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי לֵא אֶצֵּא חִפְשִׁי" (שם).

מה דינו של העבד במצב זה?

אומרת התורה: "וְהִגִּישׁוּ אֶל הַדֹּלֶת או אֶל הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצָע וְעָבְדוּ לְעֹלָם" (שם, ו) - האדון רוצע את אוזנו של העבד, והוא נהיה עבד "לעולם" - עד שנת היובל. ביובל הראשון הוא יוצא לחופשי בלא תנאי. אך מתי יכול האדון לרצוע את עבדו ולהפכו לעבד עולם?

אומר הכתוב: "וְאִם אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד". חז"ל דקדקו (קידושין כב ע"א): "עד שיאמר וישנה". לא די באמידה אחת, אלא צריך שיאמר שתי פעמים - "אֶהְבֹּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אִשְׁתִּי וְאֶת בְּנֵי

פעם מכתב מבחור ישיבה, ובו הוא
כותב כך:

"כבוד הרב, אני שבור ורצוץ. עשיתי
הכל ועדיין איני חש הצלחה בלימוד
התורה ובתפילה.

ככל שאני עמל בתורה - דברי התורה
אינם נכנסים בליבי, ואין לי את
מתיקות התורה.

ככל שאני מתפלל - לא זכיתי להרגיש
את התענוג שבתפילה, את קירבת ה'
שבה, את ה"וְאֲנִי תְּפַלְתִּי לְךָ ה'"! (תהלים
סט, יד) אני עובד ועובד - ולא מרגיש
שחלה התקדמות כלשהי. כנראה,
כבוד הרב, שעלי להרים ידיים!"

ענה לו הרב: "אני רואה שמצידך עשית
את כל מה שבידך לעשות. נותרה רק
דרך אחת.

הדרך הזו אינה שלך, אלא של הקב"ה.
תתחיל להתפלל רק לה', מעומק
הלב, תתפלל ותתפלל, ודע לך כי
הדבר בדוק ומנוסה, שודאי הקב"ה
יקבל את תפילתך, כי כעת אינך עובד
בכוחך כי אם בכוח ה', וכיון שכך -

לו הקב"ה למשה: "אל תוסף דבר אלי
עוד בדבר הזה", אל תאמר אמירה זו
פעם שניה, ואם כך לא יחול עליך דין
עבד נרצע, ואיני חייב לעשותך עבד
עולם.

מוסיף רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל
ואומר, כי ממאמר המדרש למדנו
סגולה נפלאה:

אדם שיש לו בקשה כלשהי מבורא
עולם - ישועה, פרנסה, רפואה, יאמר
לפני ה': "אם אמר יאמר העבד" - אני
עבד שלך, "אהבתי את אדני" - את
הקב"ה, "את אשתי" - את התורה,
"ואת בני" - את עם ישראל, "לא אצא
חפשי" - אני רוצה להישאר עימך,
אנא המצא לי את בקשתי".

הקב"ה בוחן כליות ולב, ואם אמירתו
נובעת מעמקי הלב - הוא יענה לו
וישלח דברו וירפאהו וממצוקותיו
יושיעהו. וזו סגולה בדוקה ומנוסה.

רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל קיבל

לפעמים אדם מיואש לגמרי ח"ו.
דוקא את זה הקב"ה רוצה.

זהו דבר פלא: המצב שבו אדם מתפלל מתוך תחושת יאוש - זו התפילה הרצויה והמקובלת ביותר לפני בורא עולם, כי אז תפילתו נאמרת מעומק הלב: ריבונו של עולם, אין לי שום ברירה אחרת, אני יודע שרק אתה יכול לעזור לי! ואז אומר הקב"ה: זה מה שרציתי. כעת, משהגעת להכרה זו - אעזור לך!

אבל אם אדם חושב שהדבר בכוחו - הקב"ה כביכול אומר לו: תסתדר לך, בהצלחה... עוד לא התפללת מתוך יאוש. תפילה מתוך יאוש - ודאי מתקבלת!

ודאי תקבל!"

אכן כך היה. הבחור התעוודד, והתחיל להתפלל מעומק הלב:

"ריבונו של עולם, חשבתי שאני פועל בכוחי, אבל ראיתי שלא. כעת, ריבונו של עולם, תן לי אתה!". הוא עלה והתעלה למעלות נשגבות בעבודת התפילה!

זה מה שמשה רבנו אומר לנו: לא להתייאש. אתם אחרי שלוש או ארבע תפילות אומרים: 'מה אני יכול לעשות'.

זו טעות! תתפללו עוד, ותדעו כי תפילה מעומק הלב פועלת את פעולתה. בדוק ומנוסה!

ארבע אמות בארץ ישראל

אכן, "אוהב מצוות לא ישבע מצוות" (ויקרא רבה כב, ב). אם אפשר להוסיף עוד דבר שיזכה אותו בעולם הבא - הוא משתוקק לזכות לכך.

משה רבנו יודע היטב מדוע הוא משתוקק לכך. הוא הרי זכה לקרבת ה' מופלאה, באופן ובמידה שלא זכה לה איש, עד שהעיד עליו הקב"ה: "בְּכָל בַּיְתִי נֶאֱמָן הוּא, פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בּוֹ וּמִרְאָה וְלֹא בְחִידָת" (במדבר יב, ז-ח).

דווקא מי שזכה לקרבת ה' כזו, יודע את מעלתה ואת העונג העילאי שבה. כל ההנאות והתענוגות שבעולם לא ישיגו שמין מן התענוג הנשגב של קרבת ה'. על כן השתוקק משה רבנו לזכות לקרבת ה' גם לעתיד לבוא ולהנות מזיו השכינה. אם על ידי עשית מצווה מסוימת אפשר לזכות לקרבה גדולה יותר - הוא מוכן לשלם כל הון שבעולם כדי לזכות לה.

ממשיך ה"אור החיים" הקדוש ואומר: ומה שהוצרך לפרט בדיבורו אודות ארץ ישראל ולומר: "אֲשֶׁר

וְאֶתְחַנֵּן אֵל ה'... אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת" (דברים ג, כג-כה).

כותב ה"אור החיים" הקדוש:

"עוד נתכוון בלשון אעברה, על דרך אומדן ז"ל (כתובות ק"א). כל ההולך ד' אמות בארץ ישראל יש לו חלק לעולם הבא, לזה אמר לו 'אעברה נא', פירוש עתה בחיים לתועלת נפשי לתענוג המקוה שהוא עולם הבא".

ה"אור החיים" הקדוש פירש מילים אלו על פי מה שאמרו חז"ל (כתובות ק"א ע"א): "כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל - מובטח לו שהוא בן העולם הבא". לכן ביקש משה רבנו מהקב"ה: "אעברה נא". אמר משה: כעת, לפני מותי, ברצוני לזכות להלך ארבע אמות בארץ ישראל, כדי שאזכה לעולם הבא.

לכאורה תמוה, וכי משה רבנו זקוק למצווה שתבטיח לו עולם הבא, ובלעדיה לא יזכה לכך? והרי הוא מלא וגדוש בתורה ובמצוות, כל כולו 'עולם הבא'!

משה רבנו היה כליל השלמות - "ולא קם נביא עוד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה אֲשֶׁר יִדְעוּ ה' פְּנִים אֶל פְּנִים" (דברים לד, י). אבל הוא לא מסתפק בכך. הוא יודע את מעלתה הרוחנית הנשגבה של ארץ ישראל - "אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל - אֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ הִרְשִׁי אֹתָהּ תָּמִיד עֵינַי ה' אֱלֹהֶיךָ בָּהּ" (שם יא, יב). כל עוד לא יכנס לארץ - תחסר לו המעלה הזאת.

לכן הוא מתחנן אל ה': "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". הוא לא מבקש לאכול מפריה ולשבוע מטובה - "וכי לאכול מפריה הוא צריך או לשבוע מטובה הוא צריך?" (סוטה יד ע"א). כל רצונו - לעבור בארץ ולראותה בעיניו. למרות היותו כליל השלמות, הוא יודע שעל ידי עצם ההמצאות בארץ ישראל הוא יזכה לטפס עוד מדרגה בסולם המעלות, ולהשיג עוד תוספת מעלה - מעלת ארץ ישראל. והרי זו כל מהותו של הצדיק, שאינו מסתפק במה שיש לו, אלא הוא מתאוה ומשתוקק להשיג עוד מעלה, מעבר למה שהשיג עד עתה.

בְּעֵבֶר הִירְדֵן" (דברים ג, כה) לפי שמלבד ארץ ישראל של מטה יש גם ארץ עליונה, כדרך שאמר הכתוב (תהלים קטז, ט): "אֶתְהַלֵּךְ לְפָנַי ה' בְּאֶרְצוֹת הַחַיִּים". על כן ציין משה את מיקומה של הארץ - "אשר בעבר הירדן", לומר שכוונתו לארץ ישראל של מטה.

עוד הוסיף ופרט: "הָהָר הַטּוֹב הַזֶּה וְהַלְבָּנוֹן" (דברים ג, כה), לפי שהטעם שרצה משה לזכות להיכנס לארץ ישראל היה, כדי לקיים בה את המצוות הנוהגות בארץ (סוטה יד ע"א), על כן פרט את המקומות, להודיע שחפץ הוא לקיים את כל המצוות הנוהגות בכל המקומות (וראה שם טעם נוסף).

משה רבנו השתוקק בכל מאודו להיכנס לארץ ישראל, כי הצדיק אינו מסתפק במה שהשיג עד עתה. כל ימיו הוא עמל להתעלות עוד מעלה ועוד מעלה. כשהשיג מעלה אחת, הוא מתאוה ושואף להשיג את המעלה שמעליה, עד שמגיע לרום המעלה.

מוזן למסור את נפשו למען ישראל

אי אפשר, ואם תרצה אתה לחיות -
יאבדו ישראל'.

"אמר לפניו: 'ריבוננו של עולם,
בעלילה אתה בא עלי, אתה תופש את
החבל בשני ראשים, יאבד משה ואלף
כמותו, ואל יאבד אחד מישראל'". עד
כאן דברי המדרש.

בעת שהקב"ה רצה להשמיד את עם
ישראל, עמד משה רבנו וביקש: 'סִלַח
נָא לְעֹן הָעָם הַזֶּה' (במדבר יד, יט). כעת,
כאשר נגזר על משה שלא להיכנס
לארץ ישראל, אמר לו הקב"ה: 'איזו
מבקשותיך רוצה אתה שאקבל, 'סלח
נא' או 'אעברה נא'? אם תרצה להיכנס
לארץ ישראל, לא אסלח לבני ישראל.
ואם תרצה שאסלח לבני ישראל,
לא תוכל להיכנס לארץ ישראל'. אם
'אעברה נא' אתה מבקש לקיים - בטל
'סלח נא', ואם 'סלח נא' אתה מבקש
לקיים - בטל 'אעברה נא' (דברים רבה
ז, ט).

משה רבנו, שכל כולו היה אהבת
ישראל, בחר ב'סלח נא' ולא ב'אעברה

וַיִּתְעַבֵּר ה' בִּי לְמַעַנְכֶם וְלֹא שָׁמַע אֵלַי
(דברים ג, כו).

ישנו מדרש מופלא (תנחומא ואתחנן ו)
המספר על מאמציו של משה רבנו
לבטל את הגזרה, ולזכות להיכנס
לארץ ישראל. וזה לשון המדרש:

"הלך לו אצל שר הפנים, אמר לו:
'בקש עלי רחמים שלא אמות'.
אמר לו: 'משה רבי, טורח זה למה,
כך שמעתי מאחורי הפרגוד, שאין
תפילתך נשמעת בדבר זה'.

הניח משה ידיו על ראשו, והיה צועק
ובוכה, ואמר: 'אצל מי אלך לבקש עלי
רחמים?'

אמר רבי שמלאי: 'באותה שעה
נתמלא הקדוש ברוך הוא עליו
בעברה, שנאמר (דברים ג, כו) 'ויתעבר
ה' בי'. עד שפתח משה ואמר מקרא
זה (שמות לד, ו): 'ה' ה' אֶ-לֶ-לְרַחוּם וְחַנוּן'
וְגו'. מיד נתקררה רוח הקודש, אמר
לו הקדוש ברוך הוא למשה: 'משה,
שתי שבועות נשבעתי, אחת שתמות,
ואחת לאבד את ישראל. לבטל שתיהן

מוכנים, הם עדיין לא תיקנו את עצמם בשלמות.

אמר הקב"ה למשה: אם אביא אותך ואת עם ישראל לארץ ישראל, כולם יתכוננו לקראת התיקון השלם, אתה תבנה את בית המקדש בירושלים וקדושתו תהא שלמה בתכלית השלמות, כי הוא נבנה על ידך - האדם השלם, בחיר ה', אשר דברתי עמו פה אל פה ותמונת ה' יביט. אוריד את שכינתי לעולם ואשרה את שכינתי בתוכם. אולם כיון שעם ישראל עדיין לא תיקנו עצמם לגמרי, הם עלולים לחטוא, ובכך יעכבו במעשיהם את התיקון השלם ויגרמו לחרון אף ה'.

על מי יכלה את זעמו? לא על משה רבנו, האדם השלם; לא על מקדש ה', שנבנה על ידי משה בתכלית הקדושה, וה' משרה בו את שכינתו, כמו שאמרו חז"ל (סוטה ט ע"א) שאם משה היה בונה את המקדש, לא היתה אומה ולשון שולטת בו. אלא על מי יקצוף ה'? על עם ישראל, אשר מחמת מעשיהם התעכב התיקון השלם, ויכלם מן העולם ח"ו.

נא, "יאבד משה ואלף כמותו, ואל יאבד אחד מישראל". אני מוכן למסור את נפשי ולוותר על שאיפתי להיכנס לארץ ישראל, ובלבד שלא יאונה כל רע לעם ישראל.

נשאלת השאלה: מדוע באמת תלה הקב"ה את חיותו של משה רבנו ואת חיותם של ישראל זו בזו?

כדי להבין את הדבר, עלינו לדעת מה היתה סיבת השתוקקותו העזה של משה רבנו להיכנס לארץ ישראל.

משה רבנו ידע שכשעם ישראל יכנסו לארץ ישראל ויבנו את בית המקדש, השכינה הקדושה תרד למטה, ובכך יגיע העולם לתיקונו השלם. לכך השתוקק משה - לזכות לתיקונו השלם של העולם.

אבל הקב"ה ידע שאומנם מחד גיסא עומדת לפתחם תקווה גדולה, אך מאידך גיסא טמונה כאן סכנה עצומה. כולם מוכנים לתיקון השלם - הקב"ה, משה רבנו, ארץ ישראל ובית המקדש; כולם - מלבד עם ישראל. הם עדיין לא

אף ה' בשונאי ישראל [בלשון סגי נהור] ויהיה כליונם במקום חורבן הבית. לזה גזר ה' בגזרת המרגלים גם על משה שימות במדבר, והוא אמרו: 'גם בי התאנף ה' בגללכם', פרוש, בגלגול דברים שלכם".

לפי זה מוסיף ומפרש ה"אור החיים" הקדוש את בקשתו של משה רבנו אל ה': "אֶעֱבְרָה נָא וְאֶרְאֶה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה" (דברים ג, כה).

יש לדקדק, לשם מה הוסיף לשון "נא"? ועוד, לאחר שביקש "אעברה נא", מפני מה הוצרך לומר "ואראה", הלא כשיעבור בארץ - ממילא יראה אותה?

אלא, שני טעמים מנעו את ביאתו של משה רבנו לארץ ישראל. הטעם האחד, כפי שהזכרנו לעיל שאם משה יבנה את בית המקדש, הקב"ה יצטרך לכלות כעסו על עם ישראל חלילה, וכשלא יכנס, בית המקדש יחרב, ועם ישראל יוסיפו להתקיים.

טעם נוסף מדוע נמנעה ביאת משה לארץ - לפי שהגיע זמנו של יהושע למלוך, ואין מלכות אחת נוגעת

אולם אם משה לא יכנס לארץ ישראל, עם ישראל יכנס לבדו, כאשר תגיע העת יבנה בית המקדש בירושלים עיר הקודש, אך לא משה יבנה את בית ה', אלא שלמה המלך. ואז, כאשר עם ישראל יעוררו את חמת ה', לא תתעורר חמתו כל כך, כי אין העולם מתוקן כמו שהיה מתוקן על ידי משה, ואין בית המקדש קדוש כקדושה שהיה מתקדש אילו היה משה בונהו, וה' לא יכלה זעמו על ישראל אלא על עצים ואבנים; הוא יחריב את בית מקדשו, אך עם ישראל לא יכלה מן העולם.

על כך שאל הקב"ה את משה: "באיזו אפשרות תבחר?". אמר משה: "יאבד משה ואלף כמותו, ואל יאבד אחד מישראל".

דבר זה רמז ה"אור החיים" הקדוש בפרושו על דברי משה לישראל (דברים א, לו): "גַּם בִּי הִתְאַנַּף ה' בְּגִלְלָתְכֶם", וזה לשונו: "מעתה, אם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש, ולהשליך חמתו עליו לא אפשר, ויחר

- "המשכן משכן" - שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבנין על עוונותיהן של ישראל".

משל למה הדבר דומה, אדם נזקק להלוואה גדולה. חיכך בדעתו מנין ישיג את הכסף. מה עשה? בבעלותו היתה דירה יקרה. הלך לבנק, משכן את דירתו, וכנגדה נאות הבנק להלוות לו סכום כסף גדול, השוה למחצית מערך הדירה.

לימים נזקק להלוואה נוספת. הלך לבנק, ואף הפעם הלווה לו הבנק סכום כסף נוסף השוה למחצית מערך הדירה.

לימים שוב נזקק להלוואה. הלך לבנק בלב שקט, הרי יש לו ניסיון חיובי עם הבנק - פעמיים הוא קיבל מהם הלוואה בסכומי עתק. אך אז ציפתה לו אכזבה, הבנק דחה את בקשתו. הלך האיש למנהל הבנק ושאל בטרזוניה: "מה יום מיומים? הלא פעמים אישרתם לי את ההלוואה, מדוע הפעם דחיתם את בקשתתי?"

אמר לו המנהל: "הבנק אינו גמ"ח, הוא אינו מלווה ללקוחות בלי בטחונות.

בחברתה אפילו כמלוא נימה (ברכות מ"ב ע"ב).

לפי זה יש לפרש את דברי משה: "אעברה נא ואראה". כנגד המלכות שאינה נוגעת בחברתה, אמר "אעברה נא", כלומר, באמת לא יהיה לי תפקיד ושררה, ולא אבוא אל הארץ מתוך מעמדי ותפקידי כמנהגים של ישראל, אלא 'אעברה' - אעבור בארץ כדרך אנשים פשוטים העוברים בה. הוא דקדק לומר "נא", אני מוכן שכעת תעביר אותי ממלכותי.

כנגד החשש שאם משה רבנו יבנה את המקדש לא יוכל המקדש לשמש להם כמשכון, וה' יכלה את זעמו בעם ישראל ח"ו - אמר "ואראה", הינו, לא אני אבנה את המקדש, אלא אעבור בארץ לראותה בלבד.

כאמור, המקדש שימש כמשכון עבור ישראל, שכאשר יקצוף ה' עליהם - ישפוך חמתו על עצים ואבנים. כך אכן קרה.

כמו שפרש רש"י על הפסוק (שמות לח, כא) "אֵלֶּה פְּקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדוּת",

על עוונותיהם של ישראל. הם ידעו כי אם יחטאו ויתעורר עליהם חרון אף ה', ה' ישפך חמתו על עצים ואבנים ויחריב את בית המקדש במקום לבלות זעמו בעם ישראל ח"ו. פעמיים זה קרה, שני בתי המקדש נתמשכנו בעוונותיהם של ישראל.

אך אבוי לנו! מעתה אין עוד מה שימשמש משכון לעוונותיהם של ישראל. עלינו להיזהר יותר, ולהתפלל ולייחל: "בנה ביתך כבתחילה, כונן בית מקדשך על מכוננו, הראנו בכנינו ושמחנו בתיקונו".

דירתך ממושכנת להלואה. כל עוד סכום ההלואה אינו עולה על ערך הדירה - אנו מאשרים לך את ההלואה, כי גם אם לא תעמוד בפרעון ההלואה, לרשותנו עומדת דירתך הממושכנת, ואנו כבר נדע איך לממש אותה. אך לאחר שכבר לוית סכום נוסף, וביחד הגיעו סכומי ההלואות למלוא ערך הדירה, איך נרשה לעצמנו לתת לך הלואה שלישית, הרי אין לנו על כך שום בטחונות! אם לא תעמוד בתנאי הפרעון, מאין נגבה את הסכומים החסרים?"

הנמשל: בית המקדש שימש כמשכון

כוחה של "קריאת שמע"

במשך כל הדורות, שמרה קריאת "שמע ישראל" על העם היהודי בכל מקום שהיה.

לצערנו, בימינו קרוב למיליון ילדים יהודים לא יודעים כלל ועיקר מהי קריאת שמע, וצריך להחזיר בזה עטרה ליושנה.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד (דברים ד, ו).

בפרשה זו נצטוינו באחת המצוות החשובות בתורה, שהיא מן הסמלים והסממנים של האומה היהודית, והיא מצות קריאת "שמע ישראל" בכל יום, בוקר וערב.

בין הנוכחים באירוע היה אחד מאנשי הקיבוץ הסמוך, שניגש אל אבי הכלה ושאלו כיצד יצאו לו "פירות באושים" כאלו, 'שפזלו והלכו לעולם החרדי'...

השיב לו אבי הכלה באורך רוח, שהכל התחיל מכך שאחת מילדות הקיבוץ נסעה לסבתה, ושם התודעה לספר תורני, שבו נכתבה סגולה לשמירה - לומר קריאת שמע בלילה... הילדה ביקשה מסבתה את הסידור והביאתו לקיבוץ.

הילדה סיפרה לחברתה [הכלה המדוברת], שהיא גילתה סגולה גדולה לשמירה. שתי הילדות החליטו, שמאחר וגרות בקיבוץ שישים משפחות, שצריך לשמור ולהגן עליהן מפגזים וטילים ששולחים האויבים, כל אחת מהן תקרא בכל לילה לפני השינה שלושים פעם קריאת שמע, וכך תשמרנה יחד על שישים המשפחות שבקיבוץ.

כך צמח הנטע הנפלא הזה.

אפילו ילדות שנולדו בתוך קיבוץ חילוני, רחוק משמירת תורה ומצוות, התעוררו בתשובה בזכות קריאת שמע,

צריך ללמד את ילדי ישראל מהי מעלתה ומהו כוחה של קריאת שמע, שאיתה עלו יהודים להיהרג על הגרדום ובמשרפות, ומסרו נפשם על קדושת ה'!

לפני מספר שנים זכינו לראות במו עינינו, מה בכוחה של קריאת שמע לחולל אצל האדם. מעשה שהיה כך היה:

בחורה צעירה שנולדה וגדלה בקיבוץ, במשפחה רחוקה מקיום תורה ומצוות, החליטה ביום בהיר אחד לחזור בתשובה שלימה.

לאחר זמן עמדה להתחתן עם בחור ישיבה ירא שמים בתכלית. בהסכמת חתנה פנתה למזכירות הקיבוץ לאשר לה לקיים את החתונה בקיבוץ החילוני שבו נולדה וגדלה.

אביה היה אחד מראשי הקבוץ, ועשה מאמצים רבים כדי שאנשי הקיבוץ יענו בחיוב לבקשתה, ואכן כך היה. החתונה נערכה ברוב פאר והדר בלב ליבו של הקיבוץ.

מחסה ולארח אותי בביתו".

לבסוף עלה בליבו של הרב רעיון: אלך בסמוך אליו, ואלחש: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" - אם הוא יהודי, הרי שיבין שגם אני יהודי, ואם הוא גוי - לא יבין את השפה ויעזבני לנפשי.

ואכן, כך עשה.

נעמד בסמוך לאותו אדם, ואמר את הפסוק "שמע ישראל". אותו אדם השיב מיד, בהתרגשות גדולה: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד!". חיבקו ונישקו האיש, הכניסו לביתו ונתן לו לאכול ולשתות, והחביאו שם עד יעבור זעם.

רבי יעקב גלינסקי ניצל, ולבסוף הגיע לארץ ישראל. כל זאת בזכות קריאת שמע שקרא ברחוב בבוכרה.

בשנים שלאחר השואה נסע הרב מפוניבז', רבי יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, לחפש ילדים יהודים שהוחבאו במנזרים תחת זהות נוצרית.

הרב שמע על מנזר מסוים, ששוהים בו ילדים יהודים רבים.

ונפשן היהודית בערה בקרבן באמירת המילים הקדושות הללו.

רבי יעקב גלינסקי זצ"ל ברח מליטא לפולין מאימת הנאצים הארורים.

כשהגיעו הגרמנים לפולין וכבשוה, הצליח לברוח ולהסתגן בדרך לא דרך לרכבת הנוסעת לבוכרה.

לעת ערב הגיע עם הרכבת לבוכרה. הוא לא הכיר שם אדם, וגם את השפה המדוברת במקום לא ידע.

הוא דבר רק אידיש ומעט פולנית. חששו הגדול היה, שמאחר ועת מלחמה היא, אם יבחינו הגויים שהוא נתין זר, יסגירוהו למשטרה.

אדם אחד, שישב ליד תחנת הרכבת והיה מצחצח את נעליהם של האנשים, צד את עינו.

נראה היה לרב, שפניו כפני יהודי. חשב הרב בליבו: "מצד אחד, אינני יכול ללכת לשאול אותו האם הוא יהודי, שהרי אם הוא גוי הוא עלול להסגיר אותי. אך מצד שני, יכול להיות שהוא יהודי, והוא יוכל לתת לי

הרב לזהות שום ילד יהודי.

עמד הרב לפני הילדים, וכשמעיניו זולגות דמעות זעק: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד!".

רגע קל חלף. מכל עבר נשמעו צעקות "טאטע! מאמע!" [אבא, אמא]. המוני ילדים יהודים קטנים רצו אל הרב, שאמצעם נחום אל ליבו...

אותם ילדים הובאו אל המנזר בהיותם פעוטות, ובמשך תקופה ארוכה היו מנותקים מהוריהם ומהיהדות, אך קריאת שמע שהיו ההורים קוראים איתם לפני השינה, נקבעה עמוק בנשמתם ובזכותה ניצלו משמד רוחני.

ניגש הרב אל הכומר הממונה על המקום, וביקש את שמות הילדים היהודים שנמצאים שם, כדי שיוכל לקחתם, אך הכומר טען שרבים משמות המשפחה של היהודים מצויים גם אצל הגויים [כגון מילר, פראנק וכדומה]. לכן לא הסכים לכך. הכומר גם לא הסכים שהרב יפגש עם הילדים וישוחח איתם, אך הרב סרב לוותר.

לבסוף הסכים הכומר להקציב לרב דקה אחת בלבד, שבה יוכל לעמוד מול כל ילדי המנזר ביחד. הכומר היה בטוח, שבדקה שהוקצבה לו, לא יוכל

שיהא שם שמים מתאהב על ידך

משאו ומתנו בנחת עם הבריות - מה הבריות אומרות עליו? - אשרי אביו שלימדו תורה אשרי רבו שלימדו תורה, אוי להם לבריות שלא למדו תורה, פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו,

וְאֶהְבֶּתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ וּבְכָל מְאֹדֶךָ (דברים ו, ה).

על פסוק זה דרשו חז"ל (יומא פו ע"א): "ואהבת את ה' אלקיך - שיהא שם שמים מתאהב על ידך, שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים, ויהא

הצלחתי לחזק באמונה ובאהבת ה'?

עוד דרשו חז"ל (ברכות נד ע"א) על פסוק זה: "בכל לבבך - בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע". תשתמש גם ביצר הרע כדי לעבוד עבודת ה'.

לפעמים בא היצר הרע אל האדם בערמומיות, ומנסה למנוע ממנו לקיים מצוה, והאדם צריך לעמוד מולו בכל עוז ולא להתפתות.

עלינו ללמוד מהיצר הרע דבקות במטרה, כפי שנאמר (תהלים קיט, צח): "מאיבי תחכמי מצותך".

מסופר על ה"חפץ חיים" זצ"ל, שבעת שכבר היה זקן וחלש, ניסה היצר לפתותו שישאר עוד קימעה במיטתו בבוקר, כי הקפור הנורא בחוץ מסוכן לבריאותו...

התנער ה"חפץ חיים", קם כארי לעבודת הבורא, ואמר ליצר: 'אתה זקן הרבה יותר ממני, כבר למעלה מחמשת אלפים וחמש מאות שנים אתה פועל, ואיך השכמת קום לפני? ...'

עליו הכתוב אומר (ישעיהו מט, ג): 'וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה, יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר'."

הרמב"ם בספר המצוות (עשה ג) מביא את לשון הספרי: "ואהבת את ה' - אהבה על הבריות כאברהם אביך, שנאמר: 'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחַרְוֹן' (בראשית יב, ה). רצה לומר, כמו שאברהם בעבור שהיה אוהב ה', כמו שהעיד הכתוב: 'אַבְרָהָם אֱהָבִי' (ישעיהו מא, ח), שהיה גם כן לגודל השגתו דורש האנשים אל האמונה מחזק אהבתו - כן אתה אהוב אותנו עד שתדרוש האנשים אליו".

מרוב אהבת אברהם אבינו אל ה' יתברך, מחמת שהכיר בגדלותו - פעל ללמד גם את שאר בני האדם להכיר בגדלות הבורא ולהגיע לאהבתו.

על כל אדם לזרז את חבריו לקיים את מצוות ה', ובזה יקים מצוות "ואהבת".

כל אחד מאיתנו ישאל את עצמו: האם קימתי את המצוה הזו היום? כמה יהודים עוררתי לקבל עליהם שמירת שבת והנחת תפילין? כמה יהודים

של היצר הרע.

כאשר אין הדלקות מצויות, די בכוח מצומצם של כבאים.

בזמן של ריבוי שרפות, לא די בכבאים, צריך גם מתנדבים שיסייעו להשתלט על האש.

כיום צריכים אנו הרבה "מתנדבים", מחמת ריבוי השרפות שהבעיר היצר הרע.

עלינו לבוא ולהסביר, למשוך את עם ישראל לבתי כנסיות, ולהביא לפניהם דברי מוסר הנכנסים אל הלב.

ישנה, ברוך ה', פעילות חשובה ברחבי הארץ, מאילת ועד קרית שמונה, בלי עין הרע. חשוב מאוד לחזק את הפעילות הזאת, להאהיב שם שמים בקרב ישראל.

יצא ה"חפץ חיים" ומיהר לתפילה, על אף חולשתו ועל אף הקור הנורא ששרר בחוץ, ואת המיטה החמה השאיר ליצר הרע, שילך הוא לישן...

אם כך נהג ה"חפץ חיים" כשהיה זקן וחלוש, בבוקר של שלג וכפור - מה נאמר אנו, כשהיצר בא ואומר לנו: 'למה לך לקום עכשיו? תתהפך לצד השני, תישאר במיטה עוד חצי שעה או שעה'...

בימינו נתרבו פרצות גדולות בכל עבר ופינה, הרבה תועבות חודרות אל המחנה.

היצר הרע רוצה לכלות כל חלקה טובה ר"ל.

מצווה רבה ליסד בכל עיר חברת "מחזיקי הדת", לכבות את התבערה

נחמה מכוח האבלות

האור היה גם בשעות הקטנות של הלילה, והעיד על אנשים שיושבים ולומדים או מתפללים.

אך כעת היה הכל חשוך, מלבד כמה נרות בודדים. גם ליד רחבת בית הכנסת ראה אנשים שיושבים עם נרות. כשהתקרב יותר, שמע גם קולות של בכי.

מה קרה?

הקיסר הורה למשרתיו להביא לפניו את אחד היהודים. הוא מוכרח לדעת מה קרה להם... מה פשר האבל הלאומי הזה? בחדשות לא דווחו כלום!

הרב שהגיע הסביר לו, שהיהודים אבלים על בית המקדש שחרב בלילה זה, שהוא ליל תשעה באב. תוך כדי שסיפר, החלו עיניו זולגות דמעות.

בית המקדש? מה פירוש? מהו הבית הזה? - התעניין נפוליאון.

סיפר לו הרב על בית המקדש, שהיה מקום שאליו הגיעו כולם להתפלל, עד שבאו האויבים והחריבו אותו.

נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֵאמֹר אֱלֹקֵיכֶם (ישעיהו מ, א).
יהודים רבים נמשכו לצרפת, בשל בשורת החופש והדרור שיצאה משם.

נפוליאון, קיסר צרפת לפני כמאתיים שנה, העניק שוויון זכויות ליהודים, למרות היותם נתינים זרים!

לא רק בעניין זה פעל נפוליאון. הצלחתו הלכה לפניו - הוא כבש כל מקום שהגיע אליו, ובכל מקום השליט סדר בחכמה גדולה מאוד. הוא החשיב את עצמו ביותר, ודימה להיות המשיח של העולם כולו... עד שגם הוא חלף ועבר מן העולם...

באחד הערבים החמים יצא לטייל מעט ברחובות כדי לשאוף אויר צח. תוך כדי טיול עבר במקומות היהודים. הוא הכיר את המקומות הללו, שבהם קיבלו תמיד את פניו בכבוד גדול, והציץ לעברם בסקרנות.

באורח מוזר, המראה שלהם היה שונה מתמיד.

בדרך כלל היה אור יקרות בוקע משם - פִּי יָרַ מְצֻוֶה וְתוֹרָה אֹר (משלי ו, כג).

מוצאם, את ארצם, את בית מקדשם
ואת השראת השכינה שהיתה
בישראל - יגרום שעם ישראל יחזרו
בחזרה. בֹּא יְבוֹא בְּרַגְזָה נְשִׂיא אֲלֻמֹּתָיו
(תהלים קכו, 1).

אם אתם מתאבלים עליה - שישו
אתה משוש!

בתשעה באב ישנה תמיהה גדולה -
אנו יושבים על הארץ, מקוננים ובוכים.
בליל תשעה באב, וגם ביומו, אמרנו
קינות רבות. והנה לעת ערב, בתפילת
המנחה ישנן הקלות מסוימות בדיני
האבלות וקוראים פסוקי נחמה,
ובשבת זו, גם קוראים נבואת נחמה:
"נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם... דַּבְּרוּ
עַל לֵב יְרוּשָׁלַם וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ".

פלא הוא - על מה נחמו עמי? במה
נתנחם? וכי הגיע משיח צדקנו
שיכולים אנו להינחם מגלותנו ועל כך
שהתרחקנו מבוראנו?

הלא אנו עדיין בגלות, חלק גדול כל כך
מעם ישראל רחוק כל כך, שלא לדבר
על עשרת השבטים שאף אחד אינו
יודע מה קרה איתם - האם התבוללו

"מתים זה קרה?" - שאל נפוליאון.

"לפני אלף ושמונה מאות שנה" - ענה
הרב.

"אלף ושמונה מאות שנה!?" - נדהם
הקיסר - "ואתם עדיין יושבים ובוכים
עליו? אתה בוכה כאילו האסון הזה
קרה לפני יומיים-שלושה!".

"זהו היעוד שלנו" - אמר הרב - "זה
המקום שכל עיני ישראל במשך דורות
צופיות אליו, וכולנו מצפים שיבנה".

נענה נפוליאון ואמר: "אם כך אתם
בוכים על דבר שקרה לפני אלף
שמונה מאות שנים, בטוח אני שיום
יבוא והבית הזה יבנה לכם, ואתם
תשובו אליו ואל ארצכם!".

זהו שאמרו רבותינו ז"ל: "כל המתאבל
על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה"
(תענית ל ע"ב). שואלים, מה פירוש 'זוכה
ורואה'? לכאורה מתאים יותר לומר
'זוכה ויראה'!

אלא שבאו לומר לנו, שאם אדם
מתאבל ומצטער כאילו ממש כעת
אירע לו אסון חורבן הבית, הוא מראה
בכך שדבר זה מצוי באמת בליבו, ועצם
הדבר הזה שהיהודים לא שכחו את

"מפני חטאינו גלינו" - איפה?
ב"ארצנו", בתוך ארצנו עדיין אנו
נמצאים בגולה!

אומנם, מחד גיסא יש לנו שמחת
לב על שארץ ישראל מתחזקת
ומתעצמת, ורואים יהודים רבים
שמתחילים להתעניין יותר ויותר
ביהדות ובקיום המצוות. זהו דבר
שמרגין כל לב יהודי, אך מאידך גיסא
אנו זוכרים עדיין כמה חסר לנו וכמה
התרחקנו מהבורא יתברך!

העם היהודי כרגע מפוזר ומפורד
בין העמים, אבל יבוא יום שבו נחזור
בחזרה.

הקב"ה יקבץ נדחינו מארבע כנפות
הארץ, יכונן את ארץ ישראל, ותהיה
כאן מעצמה אמיתית ורצינית. הגויים
ירכינו את ראשם וידו בפה מלא, כי
הצדק איתנו, זאת הארץ שנתן לנו
בורא העולם ויוצר האדם!

חובה עלינו לחזור אל האמונה הצרופה
היהודית האמיתית. רק היא נותנת
לנו את הזכות לגור כאן, ומבטיחה
שיום יבוא ונזכה לראות בעינינו בבנין

והלכו מאיתנו, או שהם נמצאים
במקומות מסוימים שאין לנו שום
מידע עליהם.

אם כן על מה נחמה?

אלא, שעצם העבודה שבוכים
ומתאבלים על ירושלים יש בה נחמה
גדולה! האבלות שלנו בתשעה באב
מעידה שבית המקדש לא נשכח
מאיתנו! גזרה על המת שהוא משתכח
מן הלב לאחר שנים עשר חודש (עיין
פסחים נד ע"ב).

אומנם מידי פעם נזכרים בו, אבל טבע
העולם שהוא נשכח. אם אנו עדיין
זוכרים את בית המקדש, משמע
שהוא לא מת בליבנו, אלא עודנו חי!

אנחנו זוכרים אותו כל שנה במשך
אלף תשע מאות חמישים ושניים
שנים!!

אם כל הזמן זוכרים - מוכרח להיות
שיום יבוא ונחזור אליו!

עצם הזיכרון מבטיח את הנחמה!!
האבלות על ירושלים מעידה, שיש
כאן משהו שלא נמחק ולא נגמר, לא
מת ולא הפסיק - אלא דבר שישוב
להיות!

ירושלים ובנחמה השלימה.

אחת השאלות הראשונות ששואלים את האדם בבואו לפני בית דין של מעלה היא: "ציפית לישועה?" - האם חיכית וציפית בכל יום, וכל הזמן, שתבוא הגאולה השלימה?

כבר הרבה מאוד שנים אנחנו בגלות, בית המקדש חרב, שכנתא בגלותא. מצבו של עם ישראל קשה מאוד מבחינה גשמית, ובעיקר מבחינה רוחנית.

ישנם מקומות שבהם עם ישראל כמעט נכחד, ה' ירחם.

ברוסיה, בפולין, גרמניה וארצות הברית, היו נישואי תערובת רבים, ויהודים התבוללו בין הגויים.

בעוונותינו הרבים, המגפה הזאת מפילה חללים בכל העולם. גם בטורקיה כבר ישנם נישואי תערובת של יהודים ומוסלמים.

רבי חיים פלאג'י זצ"ל היה מאיזמיר שבטורקיה. הוא כותב על דורו, שבכל גלילות המזרח התיכון לא ימצא יהודי אחד שמחלל שבת בפרהסיא.

ועתה, עד כדי כך התרחקו מתורה ומצוות, שפשט בהם הנגע של ההתבוללות בגויים, ונשמות קדושות אובדות לעם ישראל. גם במצרים ובכורדיסטן, יהודים מתבוללים בין הגויים.

במקומות רבים באירופה, תשעים אחוז מכלל היהודים נטמעו בין הגויים. יש יהודים רבים שבניהם גויים, ה' ישמור, ויש בנים ובנות יהודים שאינם יודעים מה זו יהדות, אינם יודעים כלל שהם יהודים, והולכים לכנסיה, רחמנא ליצלן!

כמה צריך להתפלל לבורא עולם, לתקן עולם במלכות ש-ד-י!

הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל היה מתחנן על הגאולה השלימה ואומר: "ריבונו של עולם, ציוויתנו לתקוע בשופר בראש השנה, ומאז נתינת התורה, כבר למעלה משלושת אלפים שנה אנחנו תוקעים ותוקעים לך, ריבונו של עולם... ומה אנחנו מבקשים ממך? רק בקשה קטנה - תקע לנו רק תקיעה אחת - 'תקע בשופר גדול לחירותנו!'..."

חנוך לנער - על פי דרכו

אמר לו הקב"ה: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה. עלה ראש הפסגה, ושא עיניך ימה וצפנה ותימנה ומזרחיה, וראה בעיניך, כי לא תעבר את הירדן הזה" (דברים ג, כו-כו) - מאחר שהינך משתוקק לראות את הארץ הקדושה, תוכל לראותה, אך רק מראש הפסגה, בלי להיכנס לתוכה.

ולמה?

כי "הצדיקים יודעים לרצות את בוראם", וחזקה על משה רבנו שאם יכנס לראותה - יבקש להישאר בה, וכבר גזר הקב"ה שלא יכנס, כי לא טוב הדבר למשה רבנו ולעם ישראל כולו. בדומה לכך ניתן לבאר את הפסוק בתהלים (פה, ח): "הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו". אנו מבקשים: ריבונו של עולם, לא מגיע לנו לקבל את החסד, אבל רק תראה לנו אותו, בבקשה. לאחר שהקב"ה מראה את החסדים, מבקשים שוב: "וישעך תתן לנו", מאחר שכבר הראית לנו, אנא תן לנו את חסדיך וישעך.

אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן (דברים ג, כה).

בילקוט שמעוני (תהלים רמז תרעו) מובא: "תנא רבי שמעון בר יוחאי: גיבורים הם הצדיקים, שהם יודעים לפתות את בוראם והיאך לקלס לבוראם".

עוד מובא במדרש (שם): "אמר רב אחא: [הסוחרים] הכושים הללו יודעים לסבב את הפתחים, בתחילה הם אומרים: 'יש לכם מעט מים?', מששתה הוא אומר: 'יש לכם בצל אחד?', 'נותנין לו, אומר להם: 'בצל בלא פת נסיב ליבא' [אכילת בצל ללא פת מזיקה ללב]. כך הצדיקים יודעים לרצות את בוראם, שנאמר: 'שפתי כהן ישמרו דעת' (מלאכי ב, ז), 'שפתי צדיק ידעון רצון' (משלי י, לב), אבל רשעים - 'ופי רשעים תהפכות' (משלי שם), שאינם יודעים לרצות את בוראם".

משה רבנו ביקש מהקב"ה: "ה' אלוקים... אעברה נא ואראה את הארץ הטובה" - רק אעבור בארץ ואראה, ומיד אצא.

והתחיל להכותו. צעק האיש צעקות
איזומות, ומיד מיהרו למקום שוטרים
שתפסו את הגוי הבריון, והפליאו בו
את מכותיהם.

כאשר ישב הגוי בתחנת המשטרה,
כפות ואזוק, מצפה לגזר דינו, אמרו לו
השוטרים הגויים: "שוטה שכמותך,
לא מצאת יהודי אחר להכות, רק
את נשיא הקהילה העשיר, המקושר
לשילטון? למה עשית דבר כזה?".

סיפר להם הגוי את כל המעשה עם
רבי יהונתן הקטן.

אמרו לו: "אה, הכית גם את הילד? גם
על זה תענש!".

כך, על ידי חוכמת הדיבור הנפלאה
שלו, נחלץ הילד יהונתן מצרה, וגם
לימד את הגוי הרשע לקח, לבל יתעלל
עוד בחסרי ישע.

כאמור, היה רבי יהונתן איבשיץ שובב
גדול בילדותו, ולבסוף נעשה מגדולי
ישראל המופלגים.

פעם הוצרך אביו לצאת לכנס של
רבנים שנערך בעיר מרוחקת, ועמד
להיעדר מהבית זמן מה.

רבי יהונתן איבשיץ צ"ל נודע בחוכמתו
הגדולה ובחריפות שכלו כבר מעת
שהיה ילד קטן. אולם, שכמעט כגודל
חוכמתו היה גודל שובבותו.

יום אחד, כשהלך הילד יהונתן ברחוב,
נטפל אליו גוי בריון והתחיל להכותו.
להפתעתו של הגוי, הוציא הילד
מטבע מכיסו, הושיט לו ואמר: "הנה,
קח, זה מגיע לך. הייתי נותן לך יותר,
אבל זה כל מה שיש לי".

"מה זה?" תמה הגוי. "אני הכיתי
אותך, ואתה נותן לי מתנה?".

השיבו הילד: "וכי אינך יודע? היום יום
מיוחד אצלנו, היהודים. ביום הזה, אם
גוי מכה יהודי, היהודי חייב לתת לגוי
את כל הכסף שיש לו בכיסים".

הגוי התלהב. למה לו להציק לילד
קטן, שממילא אין לו כסף לשלם על
ההצקות? מוטב שילך למצוא יהודי
עשיר כדי לקבל ממנו הרבה כסף!

מיד עזב את יהונתן הקטן לנפשו,
והלך להמתין בסמוך לביתו של
נשיא הקהילה היהודית, שהיה עשיר
גדול ומקורב למלכות. כאשר יצא
נשיא הקהילה מביתו, ניגש אליו הגוי

שום תעלולים. ביום השני הוא הצליח להתאפק כמעט כל הזמן, אבל ביום השלישי כבר השתובב הילד במרץ, והיום הרביעי היה מלא וגדוש תעלולים.

שב האב לביתו, ולאחר שדרש בשלום אשתו שאל: "היכן יהונתן?"

"עדין לא שב מהמלמד"

"ואיך הוא התנהג?"

"מוטב שלא לשאול... הרבה הרפתקאות עברו עלי בגלל רעיונותיו ותעלוליו."

"על אף השעון שהבטחתי לו?"

"על אף השעון"

הגיע יהונתן הקטן הביתה, ומצא את אביו יושב ולומד.

אביו חיבקו ונשקו, אבל יהונתן ידע שאת השעון הוא לא יקבל.

פנה אל אביו ואמר: "מה שלומך, אבא? איך היה בכנס הרבנים? אמא כבר סיפרה לך, כנראה, איך התנהגתי. אני יודע, שלא מגיע לי בכלל לקבל את השעון. איך היו הדרשות? איפה דרשת?"

אמרה האם: "ומה יהיה עם יהונתן בזמן הזה? איך אוכל להסתדר עם מעלליו המרובים?"

"אל תדאגי", אמר לה האב, "אני אטפל בכך".

קרא ליהונתן ואמר לו: "אני צריך לנסוע לכנס חשוב, ואעדר מהבית מספר ימים. אני מבקש ממך שתתנהג יפה, ולא תצער את אמא בתעלולים ובהשתובביות. מאחר שאני יודע שקשה לך לפעמים להתגבר על יצר השובבות, אנסה לעזור לך על ידי פרס. אם אשמע בשובי שלא עוללת שום תעלולים - תקבל שעון יפה שאקנה בעיר הגדולה".

באותם ימים רק עשירים גדולים הרשו לעצמם לקנות שעון, ויהונתן הקטן התלהב מאוד.

"אבל רק אם תתנהג יפה", הזכיר אביו. "ודאי, אבא. אין שום ספק! מה לא עושים בשביל שעון?!"

ביום הראשון לאחר צאתו של האב מהבית, עמדה ההבטחה על השעון בראש מעיניו של יהונתן, ולא היו

שמהיום תתחיל להתנהג כראוי".

כך הצליח הילד יהונתן לרצות ולפתות את אביו בדבריו, אך בסופו של דבר חינוך האב הצליח. הילד הקטן והשובב נעשה מגדולי חכמי ישראל בדורות האחרונים, ראש ישיבה, רב ופוסק, ומקובל גדול, בקי בנגלה ובנסתר, ואף חיבר ספרים רבים, כולם עמוקים מאוד. ואיך הגיע הילד השובב לכל זה? בזכות אביו, שהשכיל לנטותו לכיוון הנכון.

אגב, למדנו מכאן יסוד מאוד חשוב בחינוך הבנים - יש לך ילד שובב גדול? הילד הזה יכול להיות תלמיד חכם עצום וגאון מופלג, אם רק תדע לטפל בו באופן הנכון.

אל תתיאש. אל תגיד: "אוי, הילד הזה הורס לי את החיים עם השובבות שלו"...

אדרבה, נווט את השובבות שלו. טמונים בו כוחות טמירים, תכוון אותו למסלול שמתאים לו, והוא יעלה מעלה מעלה ויגיע להישגים גדולים ועצומים.

אחרי שאביו ענה על שאלותיו, הוסיף יהונתן הקטן ושאל: "היו שם שעונים פים, בעיר הגדולה?"

"פים מאוד".

"וקנית שעון, למקרה שאתנהג יפה?".
 "ודאי שקנית".

"לא מגיע לי לקבל את השעון", אמר יהונתן. "אל תיתן לי אותו. רק תראה לי איך השעון נראה".

האב הכניס את היד לכיס של המעיל, והוציא שעון.

"כמה הוא יפה, אבא! אני יכול להחזיק אותו רק לזמן קצר? לא מגיע לי לקבל אותו, בכלל לא, אבל רק לנסות אותו זמן קצר".

נתן לו האב את השעון.

"אבא, איזה שעון נהדר! אבא, אני מבטיח לך שאני אתנהג ממש נפלא. אבא, אני אעשה לך המון נחת. אבא, אתה רוצה שאני אגיד לך עכשיו מאה משניות בעל פה? אבא, בבקשה, תשאיר אצלי את השעון".

הביט האב על בנו באהבה ואמר: "טוב, קח לך את השעון, אבל כדאי מאוד

המרכז העולמי לתודעה יהודית מוסדות אור החיים

ע"ש הקדוש רבנו חיים בן עטר זצוק"ל - בראשות הרה"ג ראובן אלבז שליט"א

למעלה מ-
10,555,000
שעות של לימוד תורה
בשנה!

להקדשת יום לימוד תורה
הנלמד ע"י מאות אברכים ובחורים
02-5000455

ניתן להקדיש את הלימוד לעילוי נשמה, לרפואה, לזיווג, להצלחה וכו'

רח' עזרא 1 ת.ד. 5512 ירושלים טל: 5000455 - 02 פקס: 5000502 - 02 orhachaim.org

לחסויות, להפצה, להנצחות
ולקבלת העלון

orhachaim4@gmail.com

או בטלפון: 02-5000455

058-321-3565

נא לציין "עבור חוברת האור לחיים"

החוברת הודפסה על ידי התורמים והמסייעים הי"ו

לזרע בר קיימא: אפרת בת שמחה סוליקה

לרפואת: רמי בן חוה הי"ו, רמי בן אסתר הי"ו, תקוה בת רחל ויקאם הי"ו,
ראובן בן יעריה הי"ו, גרשון חי בן רחל הי"ו, דוד וראובן בני שרית הי"ו,
אילה בת שושנה הי"ו, ישראל בן רימה הי"ו, יהונתן בן מרים הי"ו

ולעילוי נשמת: ר' דוד בן איזה ז"ל, מרים בת זהרה ז"ל,
מזל בת מרים ז"ל, אליעזר בן רגינה ז"ל, ר' יהודה בן עישה ז"ל, לאה בת פנינה ז"ל,
מרדכי צבי בן רגינה ז"ל, ר' יגאל בן מלכה ז"ל, יעקב בן ברטה ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.